

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАУКОВІ РОЗВІДКИ З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Матеріали

VI Міжнародної науково-практичної конференції

24 квітня 2023 року,

м. Київ

Розділ 2. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Петросян В.Р. Проблеми співвідношення принципу територіальної цілісності та права народу на самовизначення у міжнародному праві	54
Буличева Н.А., Буличев А.О. Удосконалення правового забезпечення принципу концентрації у конкурентних відносинах суб'єктів столиці в умовах євроінтеграції	61
Матвеев П.С. Концептуальні засади забезпечення вищої освіти в національній політиці України в сучасних умовах	65
Чернега В.М. Норми-дефініції земельного права очима українського цивіліста-сучасника	73
Байталюк О.М. Управління пам'яткоохоронною діяльністю: правовий аспект	78
Задорожний Ю.А. Деякі аспекти розвитку юридичної освіти в країнах Західної Європи	85
Мудрий С.М. Конфлікт інтересів у діяльності юридичних осіб	90
Орел Л.В., Ситниченко А.В. Аліментні зобов'язання в умовах воєнного стану	98
Орел Л.В., Грицак О.М. Порівняння правового забезпечення репродуктивних технологій і репродуктивного здоров'я в Україні та за кордоном	104
Чернега Р.Т., Ковтун І.В. Права Київської міської ради як учасника правовідносин	112
Хатнюк Н.С., Тарасюк Ю.А., Каленіченко Ж.В. Порука як спосіб забезпечення належного виконання господарських договорів	115
Хатнюк Н.С., Захарченко Д.П., Стринадко Д.І. Правове регулювання та особливості договорів про рекламну діяльність	119
Байталюк О.М., Бахірева В.В. Особливості правового регулювання інституту шлюбного договору в зарубіжних країнах	125
Орел Л.В., Гулій Д.В. Правовий статус юридичних осіб в умовах євроінтеграції	130
Орел Л.В., Волошин Л.В. Теоретичні та практичні проблеми судочинства щодо визнання суб'єкта неплатоспроможним	134
Ворошилова І.В., Якіменко О.В. Проблеми та виклики забезпечення права на освіту на окупованих територіях (на прикладі України)	140
Калашник О.М., Левчук М.В. Процесуальні особливості розгляду цивільних справ у наказному провадженні	145
Орел Л.В., Бабяк М.О. Практика Верховного Суду у спорах про захист честі, гідності та ділової репутації	148
Орел Л.В., Орехов О.І. Земля як об'єкт господарських відносин	154

Калашник О.М., Оболонська Ю.С. Захист права власності юридичних осіб у цивільному судочинстві	161
Калашник О.М., Лохіна Н.О. Захист майнових прав столиці у порядку цивільного судочинства	168
Орел Л.В., Копьонкін М.В. Цивільно-правові договори в ІТ-сфері	171

Розділ 3. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Maryia Zharylouskaya. Fair Trial Standarts of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in Regard to Taxation Issues / Стандарти справедливого судового розгляду за Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод у відношенні податкових питань	176
Мигрин Т.М. Статус перекладача в судовому процесі	184
Партенадзе О.А. Реформування освітньої системи з метою отримання бажаної професії	187
Liudmila Ulyashyna. Normative Challenges in Legal Recognition of Human Rights Lawyers / Нормативні виклики у юридичному визнанні та захисті прав адвокатів	191
Alexander Vashkevich. Right to Defend Oneself in Person: International Covenant for Civil and Political Rights and practice of the Human Rights Committee / Право захищати себе самостійно: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та практика Комітету з прав людини	200
Власова Г.П. Проблеми співвідношення теорії та практики у судочинстві	206
Музиченко О.В. Оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію) та підстави його скасування	209
Нашинець-Наумова А.Ю. ІТ-право: реалії та перспективи	214
Чернега А.П. До питання про академічну доброчесність	218
Баклан О.В. Окремі питання щодо провадження за зверненнями громадян та надання адміністративних (управлінських) послуг громадянам з боку органів публічної влади	223
Хатнюк Н.С., Капішон А.В. Підстави виникнення прав та обов'язків у ненародженої дитини: порівняльний аспект з європейськими країнами	230
Хатнюк Н.С. Тенденції запровадження штучного інтелекту на ринку юридичних послуг України	234
Суперсон О.О. Акт судочинства як результат застосування юридичної техніки	238
Удовенко Ж.В. Особливості співробітництва з міжнародним кримінальним судом	242

УПРАВЛІННЯ ПАМ'ЯТКООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Байталюк О.М.,

старший викладач кафедри приватного права
Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка

Ефективність пам'яткоохоронної діяльності напряму залежить від чіткого управління та координації співпраці державних та місцевих органів влади. Визначення функцій, розподіл повноважень, система підпорядкування мають важливе значення для досягнення максимальних результатів. Повноваження зазначених органів визначаються низкою нормативно-правових актів. Розглянемо їх докладніше.

Центральним органом виконавчої влади у сфері управління пам'яткоохоронною діяльністю є Міністерство культури та інформаційної політики України (далі — МКІП), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України відповідно до його Постанови «Деякі питання діяльності Міністерства культури та інформаційної політики» № 885 від 16 жовтня 2019 р.

МКІП є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у таких сферах, як: культура, державна мовна політика, популяризація України у світі, державне іномовлення, інформаційний суверенітет України та інформаційна безпека. Крім того, МКІП забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах відновлення та збереження національної пам'яті, мистецтв, охорони культурної спадщини, музейної справи, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей.

Відповідно до покладених на нього завдань у сфері пам'яткоохоронної діяльності МКІП здійснює нормативно-правове регулювання у сферах охорони культурної спадщини, популяризації України у світі, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, музейної справи, відновлення та збереження національної пам'яті; складає перелік об'єктів нематеріальної культурної спадщини; здійснює контроль за діяльністю музеїв, заснованих на державній та комунальній формі власності, за станом

обліку, зберіганням, охороною, використанням та переміщенням музейних предметів Музейного фонду України, що зберігаються в музеях незалежно від форми власності; здійснює організаційно-методичне керівництво, сприяє розвитку сучасної інфраструктури музейної справи, розвитку музейної мережі, створює спеціалізовані організаційні структури, наукові установи для науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення музеїв; формує і веде Державний реєстр національного культурного надбання, який створено з метою обліку об'єктів матеріальної та духовної культури виняткової історичної, художньої, наукової чи іншої культурної цінності, що мають важливе значення для формування національної самосвідомості українського народу і визначають його вклад у всевітню культурну спадщину [1].

Окремо слід виділити повноваження МКІП у сфері охорони музеїв. Зокрема, відповідно до Положення, МКІП визначає разом з Мінфіном порядок встановлення оціночної та страхової вартості музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань Музейного фонду України та предметів музейного значення, що підлягають внесенню до Музейного фонду України, які тимчасово вивозяться за межі України для експонування на виставках, реставрації або проведення наукової експертизи, вимоги до умов зберігання та ведення обліку музейних предметів, музейних колекцій, порядок консервації та реставрації музейних предметів Музейного фонду України, порядок ведення обліку музеїв, створених у складі підприємств, установ, організацій, закладів освіти, порядок проведення атестації працівників музеїв та затверджує порядок віднесення музейних предметів Музейного фонду України до Державного реєстру національного культурного надбання й умови їх зберігання, форми облікових документів на музейні предмети та предмети музейного значення, положення про атестаційну комісію з питань проведення атестації реставраторів та її персональний склад.

МКІП має право приймати рішення щодо вилучення музейних предметів, які належать до державної частини Музейного фонду України, з фондово-облікової документації у разі їх втрати або руйнування; передачі музейних предметів державної частини Музейного фонду України з музеїв на постійне зберігання іншим музеям у межах України; передачі музейних предметів і музейних колекцій державної частини Музейного фонду України з музеїв,

що належать до сфери управління МКІП, на тимчасове зберігання іншим музеям, юридичним і фізичним особам у межах України; передачі музейних предметів державної частини Музейного фонду України на тимчасове зберігання за межами України з метою їх експонування на виставках, проведення реставрації або наукової експертизи тощо.

Необхідно відзначити низку повноважень МКІП щодо Державного реєстру нерухомих пам'яток. Так, МКІП подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо внесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та змін до нього щодо пам'яток національного значення, а також подає пропозиції щодо затвердження Списку історичних населених місць України та внесення до нього змін. Поточний Список затверджено Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Списку історичних населених місць України» № 878 від 26 липня 2001 р. [2]. Крім того, оголошує топографічно визначені території або водні об'єкти, в яких містяться об'єкти культурної спадщини або можлива їх наявність, охоронюваними археологічними територіями.

Станом на 24 квітня 2023 р. на території України знаходиться сім об'єктів всесвітньої спадщини, тому серед повноважень МКІП є затвердження науково-проектної (науково-дослідної) документації з визначення режиму використання об'єкта всесвітньої спадщини, науково-проектної документації з визначення меж та режимів використання території об'єкта всесвітньої спадщини та проектів землеустрою, що розробляються у її складі, технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів всесвітньої спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території об'єкта всесвітньої спадщини). Затверджує плани управління об'єктами всесвітньої спадщини та здійснює моніторинг їх виконання, визначає рекомендації щодо формування плану управління об'єктами всесвітньої спадщини та утворює або визначає органи управління такими об'єктами.

Окрім всесвітньої спадщини, МКІП здійснює науково-методичне керівництво з питань охорони національної культурної спадщини та забезпечує управління в порядку, встановленому законом, історико-культурними заповідниками державного значення, здійснює координацію робіт з виявлення, дослідження та документування

об'єктів культурної спадщини, забезпечує ведення Державного реєстру нерухомих пам'яток України, здійснює координацію та контроль за паспортизацією нерухомих об'єктів культурної спадщини, приймає рішення про занесення об'єктів культурної спадщини місцевого значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та внесення змін до нього щодо пам'яток місцевого значення.

У нормотворчій сфері здійснює контроль за виконанням Закону України «Про охорону культурної спадщини», інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини.

Крім того, затверджує науково-проектну (науково-дослідну) документацію з визначення режиму використання пам'ятки національного значення, меж і режимів використання її території та зон охорони, історико-культурного заповідника державного значення, історико-культурної заповідної території, їх зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць; науково-проектну документацію з визначення меж та режимів використання буферних зон об'єктів всесвітньої спадщини; технічну документацію із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини (у разі встановлення такою документацією меж території пам'ятки національного значення, історико-культурного заповідника державного значення, історико-культурної заповідної території, їх зон охорони, історичних ареалів населених місць).

У пам'яткоохоронній сфері МКІП призначає охоронні заходи щодо пам'яток національного значення, об'єктів всесвітньої спадщини, їх територій у разі виникнення загрози руйнування або пошкодження зазначених об'єктів внаслідок дії природних факторів або проведення будь-яких робіт, забороняє відповідно до закону діяльність юридичних або фізичних осіб, що створюють загрозу об'єкту культурної спадщини, видатній універсальній цінності об'єкта всесвітньої спадщини або порушують законодавство у сфері охорони культурної спадщини, видає розпорядження та приписи щодо охорони пам'яток національного значення, об'єктів всесвітньої спадщини, припинення робіт на них, їх територіях, у зонах охорони, буферних зонах, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, якщо ці роботи проводяться за відсутності затверджених або погоджених з відповідними органами

охорони культурної спадщини програм та проєктів, передбачених Законом України «Про охорону культурної спадщини», без дозволів або з відхиленнями від них, здійснює відповідно до закону нагляд за виконанням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування та музеєфікації пам'яток, об'єктів всесвітньої спадщини та інших робіт на них, формує і розміщує державне замовлення, укладає із цією метою контракти на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування пам'яток та інші заходи щодо охорони культурної спадщини тощо [3].

На місцевому рівні охороною пам'яток культури займаються відповідні департаменти місцевих органів виконавчої влади. Розглянемо на прикладі м. Києва.

Так, Департамент охорони культурної спадщини утворено відповідно до рішення КМР «Про деякі питання діяльності виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)» № 421/2643 від 1 червня 2017 р. шляхом виділу управління збереження історичного середовища та охорони об'єктів культурної спадщини з Департаменту культури виконавчого органу КМР [4].

Згідно з розпорядженням КМДА «Про затвердження Положення про Департамент охорони культурної спадщини виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)» № 381 від 7 березня 2018 р., Департамент охорони культурної спадщини виконавчого органу Київської міської ради є структурним підрозділом виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). Основними завданнями Департаменту є забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони культурної спадщини м. Києва, участь у розробленні проєктів, планів та програм розвитку охорони культурної спадщини, організація фінансування заходів щодо охорони культурної та археологічної спадщини, забезпечення виявлення, наукового вивчення, класифікації, захисту, збереження, належного утримання та відповідного використання об'єктів культурної спадщини, забезпечення їх захисту від загрози знищення, руйнування та пошкодження, забезпечення належного захисту та утримання об'єктів археологічної спадщини на території м. Києва, а також здійснення відповідно до закону нагляду за станом схоронності археологічних пам'яток.

Для успішної реалізації окреслених галузевих завдань Департамент виконує низку повноважень. Насамперед він організовує виконання Конституції і законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів міністерств та інших органів центральної виконавчої влади, рішень КМР, розпоряджень виконавчого, органу КМР (КМДА), київського міського голови та здійснює контроль за їх реалізацією.

У співпраці з МКІП Департамент забезпечує подання у встановленому порядку щодо занесення об'єктів культурної спадщини м. Києва до Державного реєстру нерухомого майна та внесення змін до нього, а також занесення відповідної території до Списку історичних населених місць України.

Департамент вирішує (а в окремих випадках ініціює вирішення) питання, пов'язані з виявленням, дослідженням, консервацією, музеєфікацією, пристосуванням, реабілітацією, ремонтом і реставрацією об'єктів культурної спадщини, що перебувають на території м. Києва. Здійснює управління історико-культурними заповідниками місцевого значення та бере участь у міжнародному співробітництві у сфері охорони культурної спадщини, співпраці з Міжнародною радою з охорони пам'яток та історичних місць.

Крім вищевказаного, Департамент здійснює повноваження щодо захисту об'єктів культурної спадщини від загрози знищення, руйнування або пошкодження, що є актуальним під час російсько-української війни [5].

Таким чином у нормативних документах чітко прописані завдання та повноваження центральних та місцевих органів виконавчої влади у сфері пам'яткоохоронної діяльності, визначені межі повноважень кожної з ланок управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державний реєстр національного культурного надбання» від 12 серпня 1992 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-92-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.04.2023 р.).

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Списку історичних населених місць України» від 26 липня 2001 р. № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.04.2023 р.).
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання діяльності Міністерства культури та інформаційної політики» від 16 жовтня 2019 р. № 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/885-2019-%D0%BF#top> (дата звернення: 21.04.2023 р.).
4. Рішення КМР «Про деякі питання діяльності виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)» від 1 червня 2017 р. № 421/2643. URL: https://kyivcity.gov.ua/npa/pro_deyaki_pitannya_diyalnosti_vikonavchogo_organu_kivsko_misko_radi_kivsko_misko_derzhavno_administratsi/ (дата звернення: 21.04.2023 р.).
5. Розпорядження виконавчого органу КМР (КМДА) «Про затвердження положення про Департамент охорони культурної спадщини виконавчого органу КМР (КМДА)» від 17 березня 1980 р. № 381. URL: https://kyivcity.gov.ua/kyiv_ta_miska_vlada/struktura_150/vikonavchiy_organ_kivsko_misko_radi_kivska_miska_derzhavna_administratsiya/departamenti_ta_upravlinnya/departament_okhoroni_kulturno_spadschini/File_1551950481/ (дата звернення: 21.04.2023 р.).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Задорожний Ю.А.,

доцент кафедри конституційного та адміністративного права
Національного транспортного університету,
кандидат юридичних наук

Сучасна юридична наука бере свій початок з класичного римського права, тому останнє є тим універсальним правовим простором, у межах якого формується правове мислення майбутнього юриста. Відповідно метою даного дослідження є з'ясування ролі римського права у процесі зародження середньовічних університетів Західної Європи.

Незаперечною роллю у становленні та формуванні юридичної освіти відіграв Болонський університет, який був заснований наприкінці XI ст. На думку О.А. Підпригори, виник він не на голому місці, бо задовго до цього з'явилися школи вивчення римського права [1]. Болонський університет став центром розвитку юридичної науки у середньовічній Європі кінця XI ст. та продовжував зберігати ці позиції впродовж XII–XIII ст. За період свого існування він став визнаним і визначним центром розвитку юридичної науки, що зумовило створення об'єктивних умов її подальшого розвитку в середньовічних університетах Франції, Німеччини та інших держав.

Болонську систему юридичної освіти та методику викладання римського права — базової навчальної дисципліни — запозичили університети інших європейських міст, таких як Піза, Саламанка, Падуя, Монпельє, Орлеан, Тулуза, Париж та ін. Необхідною умовою вступу до будь-якого середньовічного університету була наявність гуманітарної освіти у майбутнього студента, яку він зазвичай отримував у кафедральних чи монастирських школах.

Розвиток науки та освіти у країнах Європи набирає нових обертів у XII ст. Значною подією в освітній сфері стало відкриття Паризького університету, створення та функціонування якого збагатило організацію університетської освіти якісно новими елементами.